

Evaluation of the Performance of the Village Culture House in the Pahlavi period Based on Documents Case study: Isfahan (1968-1979 AD)

Matin Sadat Eslahi^{1*}, Masoud Kasiri²

^{1*}-PhD student of Iranian history of the Islamic period, Faculty of Literature and Humanities
Isfahan University, Isfahan, Iran. eslahimatin6@gmail.com

²- Assistant Professor, Department of History, Faculty of Literature and Humanities,
Isfahan University, Isfahan, Iran. masoodkasiri@ltr.ui.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Received:
02/08/2023
Accepted:
16/10/2023

The Village Culture House was one of the institutions that was established during the Pahlavi period, under the supervision of the Ministry of Agrarian Reform and Rural Cooperation, to improve the living standards of the villagers, improve the country and strengthen the sense of social responsibility in most cities of Iran. The purpose of this article is to evaluate the performance of the village culture house during the Pahlavi period during the years 1968-1978 AD. It focuses on the villages of Isfahan. This research, which was carried out with a descriptive-analytical method and based on documentary sources, seeks to answer the question, what was the function of Isfahan Rural Culture House and in which evaluation committee was it more successful? The findings of the research indicate that this institution was effective in improving the living standards of the villagers by forming committees in cultural, social, educational and sports fields in the villages of Isfahan. However, compared to other committees, the physical education and healthy recreation committee, in order to provide the necessary facilities and infrastructure, discovered and nurtured the sports talent of the villagers and was able to win many honors in various sports fields.

Keywords: Pahlavi Period, Isfahan, House of Rural Culture, Land Reforms.

Cite this article: Eslahi, Matin Sadat, Kasiri, Masoud, (2023), "Evaluation of the Performance of the Village Culture House in the Pahlavi period Based on Documents Case study: Isfahan (1968-1979 AD)", Vol. 1, New Series, No.1, Summer, p :1-30.

DOI: 10.30479/hvri.2023.19144.1014

© The Author(s).

Publisher: Imam Khomeini International University

*Corresponding Author: Matin Sadat Eslahi

Address: Phd student of Iranian history of the Islamic period,
Faculty of Literature and Humanities

E-mail: mahshideslahi@yahoo.com

فصلنامه تاریخ روستا و روستائینی در ایران و اسلام

شاپا الکترونیکی: ۶۰۱۲-۳۰۶۰

سال اول، دوره جدید، شماره اول، تابستان ۱۴۰۲

ارزیابی عملکرد خانه فرهنگ روستایی در دوره پهلوی با تکیه بر اسناد

مطالعه موردی: اصفهان (۱۳۵۷-۱۳۴۷ ه. ش)

متین سادات اصلاحی^{۱*}، مسعود کثیری^۲

^{۱*} دانشجوی دکتری تاریخ ایران دوره اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
eslahimatin6@gmail.com

^۲ - استادیار گروه تاریخ، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. masoodkasiri@ltr.ui.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله:</p> <p>مقاله پژوهشی</p> <p>دریافت:</p> <p>۱۴۰۲/۰۵/۱۱</p> <p>پذیرش:</p> <p>۱۴۰۲/۰۷/۲۴</p>	<p>خانه فرهنگ روستایی، یکی از نهادهایی بود که در دوره پهلوی، زیر نظر وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی، برای ارتقای سطح زندگی روستاییان، آبادانی مملکت و تقویت حس مسئولیت اجتماعی، در اغلب شهرهای ایران تشکیل شد. هدف از این نوشتار، ارزیابی عملکرد خانه فرهنگ روستایی در دوره پهلوی طی سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۴۷ ه. ش با تمرکز بر روستاهای اصفهان است. این پژوهش که با روش توصیفی-تحلیلی و بر پایه منابع اسنادی صورت گرفته، در پی پاسخ به این سوال است که خانه فرهنگ روستایی اصفهان چه عملکردی داشت و در کدام کمیته ارزیابی موفق‌تری داشت؟ یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که این نهاد با تشکیل کمیته‌هایی در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی، در روستاهای اصفهان، در ارتقای سطح زندگی روستاییان تأثیرگذار بود؛ باین‌حال، کمیته تربیت بدنی و تفریحات سالم نسبت به کمیته‌های دیگر، به جهت فراهم نمودن امکانات و زیرساخت‌های لازم، سبب کشف و پرورش استعداد ورزشی روستاییان شد و توانست افتخارات بسیاری را در رشته‌های گوناگون ورزشی کسب کند.</p>

واژگان کلیدی: دوره پهلوی، اصفهان، خانه فرهنگ روستایی، اصلاحات ارضی.

استناد: اصلاحی، متین سادات؛ کثیری، مسعود، (۱۴۰۲)، «ارزیابی عملکرد خانه فرهنگ روستایی در دوره پهلوی با تکیه بر اسناد مطالعه موردی: اصفهان (۱۳۵۷-۱۳۴۷ ه. ش)»، فصلنامه تاریخ روستا و روستائینی در ایران و اسلام، سال اول، دوره جدید، شماره ۱، ص: ۳۰-۱.

DOI : 10.30479/hvri.2023.19144.1014

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

مقدمه

از سال ۱۳۱۶ ه. ش، اولین اقدام در راه اصلاح امور اجتماعی و عمران روستاها و نیز بهبود وضعیت روستاییان با تصویب قانون عمران صورت گرفت و وزارت کشور، با تأسیس اداره‌ای با عنوان اداره عمران و اصلاحات را پذیرفت و این قانون تا سال ۱۳۲۰ ه. ش انجام شد (رمضانی، ۱۳۵۰: ۱۲). در اوایل دهه ۱۳۴۰ ه. ش دولت پهلوی تصمیم به انجام اصلاحات ارضی گرفت که از آن به عنوان انقلاب سفید شاه یاد می‌کرد. هدف از برنامه اصلاحات ارضی دهه ۱۳۴۰ ه. ش تعدیل در روابط سنتی ارباب-رعیتی و وادار کردن مالکان به فروش تمام یا قسمتی از مالکیت خود به سهم‌بران بود (اشرف و بنوعزیزی، ۱۳۷۲: ۱۱۷). در واقع اصلاحات ارضی رابطه محکم روستاییان با زمین و شرایط جدایی ارباب‌ها از آن‌ها را نیز سست کرد (سوداگر، ۱۳۵۸: ۸۹). مهم‌ترین برنامه دولت امینی، قانون اصلاحات ارضی در سال ۱۳۴۱ ه. ش بود و عامل کلیدی‌ای که موفقیت اجرایی این برنامه را تضمین می‌کرد، نظر شاه بود (آوری، ۱۳۷۱: ۴۹۹). با حمایت شاه از اصلاحات ارضی، دولت امینی هدف از اجرای این برنامه را ایجاد محدودیت‌هایی بر مالکیت زمین عنوان کرد (هوگلاند، ۱۳۸۱: ۱۰۱). به همین منظور تغییرات اساسی در شیوه مالکیت اراضی، به ویژه اراضی کشاورزی، به وجود آمد. یکی از تغییر و تحولاتی که در مرحله سوم اصلاحات ارضی از سال ۱۳۴۶ ه. ش توسط محمدرضا پهلوی صورت گرفت، تأسیس خانه‌های فرهنگ روستایی در ۲۴ شهریور ۱۳۴۷ ه. ش بود. اهداف این نهاد، استفاده از اوقات فراغت و آزاد روستانشینان کشور، به منظور بالا بردن سطح اطلاعات عمومی و اجتماعی و پرورش استعدادهای ورزشی، هنری و فنی؛ ارشاد و راهنمایی روستاییان در جهت برنامه‌های عمرانی مملکت؛ تقویت حس مسئولیت اجتماعی و گسترش اصول و اندیشه تعاون و خدمات گروهی و جمعی؛ بسط ارتباط میان روستاهای مجاور برای حل و فصل مسائل اقتصادی و اجتماعی روستاییان؛ آگاهی بیشتر روستاییان از فرهنگ و سنن ملی و اصول انقلاب سفید ایران با توسعه امکانات در مناطق روستایی کشور و با اتکا به شرکت‌های تعاونی روستایی و شرکت سهامی زراعی بود (ساکما: ۹۵۳/۲۶۴/۹۷). از سال ۱۳۴۷ ه. ش خانه فرهنگ روستایی فعالیت خود را شروع کرد و تا سال ۱۳۵۷ تعداد ۱۰۲۲ خانه فرهنگ روستایی تشکیل گردید (پهلوی، ۲۵۳۵: ۳۵). ایجاد این نهاد نتایج قابل توجهی در روستاهای ایران داشت و در زمینه فرهنگی، اجتماعی، آموزشی، ورزشی باعث کشف استعدادهای روستاییان شد.

در این پژوهش با بهره‌گیری از اسناد و متون تاریخی و به روش توصیفی-تحلیلی کوشش می‌شود به این مسئله پرداخته و به سؤالات زیر پاسخ داده‌شود: خانه فرهنگ روستایی اصفهان چه اهداف و عملکردی داشت و کدام کمیت‌های ارزیابی موفق‌تری داشت؟ فرض پژوهش بر این مبنا قرار دارد که اگرچه هدف دولت پهلوی از ایجاد خانه فرهنگ روستایی در شهرهای ایران، ارتقای سطح زندگی روستاییان بود؛ اما اصفهان، با احداث خانه فرهنگ روستایی در اغلب روستاهای آن، توانست با مساعدت و همکاری روستاییان، در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی عملکرد رضایت‌بخشی داشته باشد.

درباره پیشینه پژوهش باید اذعان کرد که درباره خانه فرهنگ روستایی در دوره پهلوی تاکنون پژوهشی انجام نگرفته است. از این رو در چارچوب پژوهش‌های تاریخی، برای نخستین بار است که این موضوع بررسی می‌شود. تنها جعفر آقازاده و محسن پرویش در مقاله "ساختار خانه‌های فرهنگ روستایی در ایران دوره پهلوی (۱۳۴۷-۱۳۵۷ ه. ش)" به اهمیت این نهاد و کارکردهای فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی، به صورت گذرا، در همه شهرهای ایران پرداختند؛ اما به صورت محلی (اصفهان) بررسی نکرده‌اند که همین امر، تازگی و تفاوت این پژوهش با پژوهش مذکور را نشان می‌دهد. به همین منظور، در جستار حاضر تلاش شده است به ارزیابی عملکرد خانه فرهنگ روستایی در اصفهان، در دوره پهلوی (۱۳۴۷-۱۳۵۷ ه. ش)، با تکیه بر اسناد، به مثابه امری مستقل، پرداخته شود.

۱. خانه فرهنگ روستایی

ایجاد نهادها و سازمان‌های اجتماعی، در جهت بهبود وضعیت روستاییان، یکی از مهم‌ترین اقدامات دولت پهلوی به شمار می‌رفت. خانه‌های فرهنگ روستایی نیز با همکاری دیگر نهادها از خدمات فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی استفاده نمودند. در ۲۴ اسفندماه ۱۳۵۰ ه. ش، خانه فرهنگ روستایی در مناطق روستایی کشور، در اجرای فرمان محمدرضا پهلوی مبنی بر استفاده از اوقات فراغت و آزاد روستائیان کشور، به منظور بالا بردن سطح اطلاعات عمومی و اجتماعی تشکیل شد (ساکما: ۲۷۴۹۰/۲۶۴).

خانه فرهنگ ارکان مشخصی داشت و طبق آن، هر شخص وظیفه خاصی برعهده گرفته بود که باید آن را با دقت و توجه کامل انجام می‌داد. این نهاد، رکن‌های مختلفی داشت که عبارت بود از: هیئت‌مدیره که هیئت‌مدیره یک خانه فرهنگ روستایی، مرکب از ۷ نفر؛ شامل ۲ نفر از اولیای

جوانان روستا، با معرفی شرکت تعاونی روستایی ده و یا شرکت سهامی زراعی منطقه، ۲ نفر از جوانان روستا، با معرفی مدیر دبستان در صورت وجود دبستان و در غیر این صورت، با معرفی سپاهی دانش مقیم ده و در صورتی که سپاهی دانش در روستا نباشد، با معرفی مدیرعامل شرکت سهامی زراعی و یا سرپرست حوزه تعاونی روستایی. مدیرعامل که مدیرعامل شرکت سهامی زراعی، در مناطقی که شرکت سهامی وجود دارد و در غیر این صورت، مدیرعامل شرکت تعاونی روستایی ده، مدیر دبستان یا سپاه دانش مقیم ده، سپاهی ترویج و آبادانی مقیم روستا بود. خزانه‌دار که وظایف آن شامل وصول حق عضویت اعضا، نگهداری و تنظیم حساب‌ها و اموال و دارایی مربوط به خانه فرهنگ روستایی و ثبت در دفاتر مربوطه و نظارت در درآمد و هزینه‌ها، افتتاح حساب جاری در نزدیک‌ترین شعبه بانک محل و تمرکز وجوه مربوطه به آن، تکمیل امضای چک-های صادره، علاوه بر امضای رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل، رسیدگی به کلیه دفاتر حساب‌ها و اموال و دارایی و تسلیم گزارش آن به هیئت‌مدیره، امضای اسناد هزینه‌ها با اتفاق نظر رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل بر اساس مقررات آئین‌نامه، نگهداری کلیه وجوه حاصله؛ اعم از حق عضویت و غیره و مراقبت در حفظ اموال و دارایی خانه فرهنگ روستایی، تنظیم ترازنامه سالیانه خانه فرهنگ روستایی با اشتراک مساعی و مدیرعامل خانه فرهنگ روستایی که پس از تصویب هیئت‌مدیره یک نسخه از آن برای سازمان خانه‌های فرهنگ روستایی ارسال می‌شد.

در هر مورد که سازمان خانه‌های فرهنگ روستایی، رسیدگی به موضوعی درباره امور مالی را به خزانه‌دار ارجاع می‌کرد، خزانه‌دار موظف بود در این مورد اقدام و نتیجه را به سازمان مذکور گزارش نماید. دبیر که وظایف آن عبارت بودند از: ثبت کلیه صورت‌جلسات مذاکرات و تصمیمات هیئت‌مدیره در دفتر و اوراق مربوطه و به امضاء رساندن صورت‌جلسات از طرف اعضای حاضر در جلسه، قرائت صورت‌جلسه مذاکرات و تصمیمات هیئت‌مدیره مربوط به جلسه قبل در جلسات بعد و به تصویب رساندن آن، دریافت و ثبت و توزیع کلیه مکاتبات وارده و صادره خانه فرهنگ روستایی، ابلاغ کلیه مکاتبات و بخشنامه‌ها و دستورات صادره وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی و سازمان خانه‌های فرهنگ روستایی و همچنین مصوبات هیئت‌مدیره به رؤسای کمیته‌ها و اعضای خانه فرهنگ روستایی، مطرح نمودن گزارش کمیته‌ها درباره امور مختلف؛ مانند تقاضای عضویت چگونگی فعالیت‌ها و تنظیم برنامه‌ها و غیره در هیئت‌مدیره (ساکما: ۹۵۳/ ۲۶۴/ ۹۷).

خانه‌های فرهنگ روستایی دارای اساسنامه و آیین‌نامه مشخصی بود (ساکما: ۱۶۵۵ / ۲۷۵) و علاوه بر آن، وظایف گوناگونی را به عهده داشت. این وظایف عبارت بودند از: فراهم‌آوردن موجبات برای استفاده از اوقات فراغت و آزاد روستاییان، به‌منظور اشتغال به کارهایی از قبیل صنایع دستی روستایی، مطالعه کتب و نشریات مفید، مجلات و روزنامه‌های مناسب، بسط همکاری و اشتراک مساعی با ساکنین روستاهای مجاور، به‌منظور همبستگی بیشتر برای حل مسائل اقتصادی و اجتماعی و رفع مشکلات مشترک منطقه‌ای، تشویق و راهنمایی روستاییان به عضویت در شرکت تعاونی روستایی و همکاری با شرکت سهامی زراعی و انجمن ده و واحد روستایی، به‌منظور بهتر به ثمر رساندن برنامه‌ها، ترغیب و ارشاد روستاییان برای تشریک مساعی در کلیه امور اقتصادی، اجتماعی، آبادانی، بهداشتی، عام‌المنفعه، نوسازی و فرهنگی روستا، همکاری لازم جهت ایجاد دبستان، ساختمان‌ها و زمین‌های ورزشی؛ راهنمایی و ارشاد روستاییان برای حل مسائل اجتماعی، همکاری با سازمان‌ها در حفظ و مراقبت آثار باستانی، همکاری با مدیر دبستان و آموزگاران و سپاهیان دانش برای پیکار با بی‌سوادی، تشویق روستاییان به فرستادن فرزندان خود به دبستان و ترغیب آنان برای شرکت در کلاس‌های مبارزه با بی‌سوادی، تشویق روستاییان به رعایت اصل خودیاری و خدمات گروهی و تقویت حس مسئولیت اجتماعی آنان جهت به کار بردن اصول تعاون، مشارکت، کارهای دسته‌جمعی و اجتماعی، راهنمایی و تشویق روستاییان برای شرکت در مجالس سخنرانی وعظ و خطابه، با هدف تحکیم مبانی دینی و اخلاقی و انسانی، اشتراک مساعی با سپاهیان انقلاب و مأموران دولت در سطح روستا و واحدهای پیشاهنگی جهت پیشبرد برنامه‌های آموزشی، فرهنگی، هنری، بهداشتی، تربیت‌بدنی و تفریحات سالم، فراهم‌کردن تسهیلات لازم به‌منظور اجرای برنامه‌هایی که از طرف سازمان‌های دیگر برای ترویج و حمایت از صنایع روستایی پیش‌بینی شده‌بود (ساکما: ۹۵۳ / ۲۶۴ / ۹۷). از مجموع برنامه‌های تدوین‌شده در خانه‌های فرهنگ روستایی و ایجاد کمیته‌های گوناگون، تنها برخی از آن کمیته‌ها در بین روستاییان موردقبول واقع شدند و توانستند در آن به فعالیت بپردازند؛ اما برخی از کمیته‌ها به دلیل عدم تطابق با نیازهای روستاییان، به تدریج حذف و فراموش شدند.

۲. تأسیس خانه فرهنگ روستایی در اصفهان

اصفهان از جمله شهرهایی بود که بیشترین خانه فرهنگ روستایی در آن احداث شده بود. برای ایجاد خانه‌های فرهنگ روستایی، بیشتر از ساختمان‌های متعلق به شرکت‌های تعاونی روستایی

استفاده می‌شد. این ساختمان‌ها با خودپاری اعضای شرکت‌های تعاونی روستایی مربوطه ساخته شدند. با توجه به برنامه‌های متنوعی که خانه‌های فرهنگ روستایی داشتند و به‌علت عدم تکافوی جا، نمی‌توانستند به‌طور دائم مورد استفاده قرار بگیرند. ضرورت داشت که برای کلیه خانه‌های فرهنگ روستایی ساختمان متناسب و مطابق نقشه ساخته شود؛ بنابراین ۳۳ خانه فرهنگ روستایی (جدول شماره ۱) در روستاهای شهر اصفهان تشکیل شد که ۸ عدد از آن‌ها دارای ساختمان مستقل بودند.

خانه فرهنگ روستایی اصغرآباد ماریین، بر اساس گزارش‌های اسنادی، نخستین خانه فرهنگ روستایی بود که بخش عمده هزینه ساختمان آن را وزیر تعاون و امور روستاها اعطا کرد و اغلب مورد بازدید مهمانان خارجی قرار می‌گرفت. ساختمان خانه فرهنگ روستایی زازران لنجان، به‌وسیله شیر و خورشید سرخ ایران ساخته شد. خانه فرهنگ روستایی نیوان نار گلپایگان در دهسرای شرکت سهامی زراعی گلپایگان مستقر گردید. خانه فرهنگ روستایی گارنخود از محل دویست‌هزار ریال خودپاری اعضا و پانصد هزار ریال کمک آبادانی و مسکن و خانه فرهنگ روستایی محمودآباد برخوار نیز از محل دویست‌هزار ریال خودپاری اعضا و پانصد هزار ریال کمک آبادانی و مسکن ساخته شدند (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷). اعضای انجمن ملی خانه‌های فرهنگ روستایی استان اصفهان، هرکدام سمت‌های مهمی در شهر اصفهان داشتند و همگی از فرهیختگان و تحصیل‌کرده‌ها بودند (جدول شماره ۲).

جدول شماره (۱): لیست اسامی خانه فرهنگ روستایی در اصفهان

شماره	نام	شهرستان	شماره	نام	شهرستان
۱	خانه فرهنگ روستایی اصغرآباد	اصفهان	۱۷	خانه فرهنگ روستایی دولت‌آباد	نجف‌آباد
۲	خانه فرهنگ روستایی زازران	اصفهان	۱۸	خانه فرهنگ روستایی میانداشت	فریدن
۳	خانه فرهنگ روستایی محمودآباد	اصفهان	۱۹	خانه فرهنگ روستایی نیوان نار	گلپایگان
۴	خانه فرهنگ روستایی خوانسارک	اصفهان	۲۰	خانه فرهنگ روستایی علویجه	نجف‌آباد
۵	خانه فرهنگ روستایی گورت قهاب	اصفهان	۲۱	خانه فرهنگ روستایی گارنخود	اصفهان
۶	خانه فرهنگ روستایی باغ‌وحش	اصفهان	۲۲	خانه فرهنگ روستایی فیروزان	اصفهان
۷	خانه فرهنگ روستایی موسی‌آباد	شهرضا	۲۳	خانه فرهنگ روستایی آذرفراران	اصفهان
۸	خانه فرهنگ روستایی مهیار	شهرضا	۲۴	خانه فرهنگ روستایی سده	اصفهان
۹	خانه فرهنگ روستایی بوان	شهرضا	۲۵	خانه فرهنگ روستایی کرکوند	اصفهان
۱۰	خانه فرهنگ روستایی کچومتقال	اردستان	۲۶	خانه فرهنگ روستایی شیدان	اصفهان
۱۱	خانه فرهنگ روستایی طرق	نطنز	۲۷	خانه فرهنگ روستایی جوزدان	نجف‌آباد

۱۲	خانه فرهنگ روستایی کنجدجان	گلپایگان	۲۸	خانه فرهنگ روستایی نهر خلیج	فریدن
۱۳	خانه فرهنگ روستایی ویست	گلپایگان	۲۹	خانه فرهنگ روستایی کجان	اردستان
۱۴	خانه فرهنگ روستایی اسکندری	فریدن	۳۰	خانه فرهنگ روستایی عاشق آباد	اصفهان
۱۵	خانه فرهنگ روستایی قلعه شاه	نجف آباد	۳۱	خانه فرهنگ روستایی طالخنوچه	شهرضا
۱۶	خانه فرهنگ روستایی جلال آباد	اصفهان	۳۲	خانه فرهنگ روستایی دنیان	اصفهان

منبع: (ساکما: ۷۰۳۷/۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷)

جدول شماره (۲): مشخصات اعضای انجمن ملی خانه‌های فرهنگ روستایی استان اصفهان

شماره	نام و نام خانوادگی	سمت	سمت در انجمن
۱	اکبرزاد	استاندار	رئیس
۲	نصرالله سلیمانی	رئیس دفتر برنامه و بودجه	عضو
۳	قنبرعلی حق پناه	مدیرکل تعاون	دبیر
۴	محمود فیض	معمد	خزانه دار
۵	جلال نکته دان	رئیس خانه فرهنگ روستایی	منشی
۶	عباس لقمانی	مدیرعامل بهداری	عضو
۷	ایمانی نیاک	مدیرکل مسکن و شهرسازی	عضو
۸	حیدر تاکی	رئیس دبیرخانه سازمان ورزش	عضو
۹	محمودیان	مدیرکل آموزش و پرورش	عضو
۱۰	شکرالله ورزنده	رئیس سازمان پیشاهنگی	عضو
۱۱	حبیب الله اشراقی	مدیرعامل شیر و خورشید	عضو
۱۲	شهیدزاده	مدیرکل فرهنگ و هنر	عضو
۱۳	منوچهر کفایی	مدیرکل اطلاعات و جهانگردی	عضو
۱۴	فتاح پاک نژاد	رئیس کانون پرورش فکری	عضو
۱۵	حسن شهری	رئیس سازمان رادیو و تلویزیون	عضو
۱۶	محمد بنکدارپور	معمد	عضو
۱۷	دکتر منوچهر دانشگر	استاد دانشگاه	عضو
۱۸	کاظم مشیرفاطمی	رئیس انجمن استان	عضو
۱۹	محمدباقر بخردی	سرهنک بازنشسته	عضو
۲۰	مهدی قلی فتحی	معمد	عضو

منبع: (ساکما: ۹۳۲۸۴/۲۹۳)

در هر خانه فرهنگ، به منظور تسریع کارها، ۸ کمیته مختلف تشکیل شده بود که هر کدام وظایف مشخصی را به عهده داشتند. این کمیته‌ها شامل: کمیته عضویت، پیش آهنگی، تربیت بدنی و تفریحات سالم، امور اجتماعی، فرهنگ، هنر و آموزش و پرورش، امور صنایع دستی و روستایی، امور نمایشگاه‌ها، جشن‌ها و امور مالی بود. تعداد اعضای کمیته‌ها در هر یک از مناطق، برحسب

نیازمندی‌ها و تصویب هیئت‌مدیره، ممکن بود کاهش و یا افزایش یابد و یا یک کمیته وظایف چند کمیته را بر عهده می‌گرفت. در ضمن، هریک از اعضای خانه فرهنگ روستایی، متناسب با ذوق و اطلاعات خود و با تصویب هیئت‌مدیره، به عضویت یکی از کمیته‌ها انتخاب می‌شد. انتخاب هر یک از اعضا، برای شرکت در دو یا چند کمیته بلامانع بود. هر یک از کمیته‌ها در اولین جلسه، از بین خود یک نفر را به سمت رئیس و یک نفر را به سمت منشی انتخاب و برای تصویب به هیئت‌مدیره معرفی می‌کردند. جلسات کمیته‌ها هر ۱۵ روز یکبار و در مواقع ضروری نیز، به تقاضای رئیس کمیته، به صورت فوق‌العاده تشکیل می‌شد. تصمیمات با اکثریت آرای اعضای شرکت‌کننده در کمیته، پس از تصویب هیئت‌مدیره، لازم‌الاجرا بود.

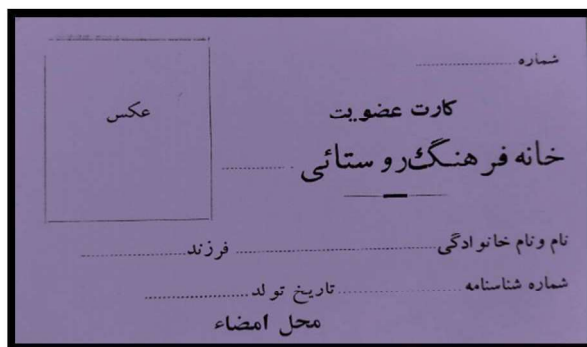
مدیرعامل خانه فرهنگ روستایی می‌توانست در جلسات هر یک از کمیته‌ها شرکت کند و می‌بایست نظرات مشورتی خود یا مفاد بخشنامه‌ها و مصوبات هیئت‌مدیره را به اطلاع اعضای کمیته برساند. منشی کمیته در هر جلسه صورت‌جلسات مذاکرات و تصمیمات کمیته را، با امضای رئیس کمیته، در دفتر و اوراق مربوطه ثبت می‌کرد. همچنین صورت‌جلسه مذاکرات و تصمیمات جلسه قبل را برای اعضای کمیته قرائت می‌کرد. در نهایت، یک نسخه از صورت‌جلسه مذاکرات را به صورت مستمر جهت طرح در جلسه هیئت‌مدیره برای مدیرعامل ارسال می‌کرد و هیئت‌مدیره، در صورتی که ضرورت داشت، رؤسای هر کمیته را جهت شرکت در جلسات هیئت‌مدیره و ارائه توضیحات درباره برنامه‌ها، اقدامات و پیشرفت کار کمیته‌ها دعوت می‌کرد (ساکما: ۹۵۳/۲۶۴/۹۷). به نظر می‌رسد تشکیل کمیته‌ها و اجرای برنامه‌های مشخص برای هر کدام، گامی برای آماده‌ساختن روستاییان جهت مشارکت در زمینه‌های گوناگون بود. بدین منظور ایجاد و توسعه خانه فرهنگ روستایی اصفهان با همکاری و مساعدت همه‌جانبه مدیران کمیته‌ها امکان‌پذیر بود.

۲-۱. کمیته عضویت

کمیته عضویت، اولین کمیته خانه فرهنگ روستایی بود که تعداد آن ۵ نفر و وظایف این کمیته عبارت بود از: رسیدگی و اظهارنظر درباره تقاضای داوطلبین عضویت در خانه فرهنگ روستایی و ارسال آن برای هیئت‌مدیره جهت اتخاذ تصمیم، تشویق روستاییان و فراهم‌آوردن موجبات عضویت افراد واجد شرایط در خانه فرهنگ روستایی، تفهیم هدف و اصول و مبانی و برنامه کار و مفاد آئین‌نامه خانه‌های فرهنگ روستایی به داوطلبین عضویت در خانه فرهنگ روستایی. (ساکما: ۹۵۳/۲۶۴/۹۷).

کلیه ساکنین روستاها که سن آنها از ۱۵ سال بیشتر بود، اعم از زن یا مرد، با رعایت مقررات این آئین‌نامه، می‌توانستند به عضویت خانه‌های فرهنگ روستایی درآیند و از خدماتی که برای آنها در نظر گرفته شده بود، استفاده کنند (تصویر شماره ۱)

تصویر شماره (۱) نمونه کارت عضویت خانه فرهنگ روستایی

منبع: (ساکما: ۱۲۵۰ / ۳۲۰ / ۹۷)

۲-۲. کمیته پیشاهنگی

نخستین مؤسسه پیشاهنگی ایران در ۱۳۰۴ ه. ش، تأسیس و در ۱۳۱۸ ه. ش، آیین‌نامه عضویت پیشاهنگی در مدارس، از سال ششم دبستان و کلاس‌های دبیرستان، اجباری شد (رحمانیان، ۱۳۹۴: ۲۲۸). سازمان پیشاهنگی، از سازمان‌های فرهنگی و اجتماعی در ایران بود که با الگوبرداری از کشورهای غربی و با هدف ارائه آموزش‌های جسمانی و روانی به جوانان و نوجوانان تأسیس شد (اسناد سازمان پیشاهنگی ایران دوره رضاشاه، ۱۳۸۲: مقدمه) و در دوره پهلوی دوم مورد توجه و استقبال قرار گرفت. نخستین شماره مجله پیش‌آهنگی ایران، با صاحب‌امتیازی امین‌زاده و مدیریت احمد آرام منتشر شد. این نشریه، مجله‌ای «تربیتی و اجتماعی که در تکمیل روحیات محصلین و تقویت حیات پیشاهنگی ایران می‌کوشد» معرفی شده بود و حاوی خبرهای پیشاهنگی ایران و جهان، شرح بازی‌های پیشاهنگی، تشکیلات و اصول پیشاهنگی و طرح مسابقه بود (مجله پیشاهنگی ایران، سال ۱، ش ۱، خرداد ۱۳۰۶، ص ۱). سازمان پیشاهنگی اصفهان، از سال ۱۳۴۰ ه. ش با فعالیت‌های چشمگیری روبه‌رو شد و تا سال ۱۳۴۱ ه. ش، آمار پیشاهنگان به ۴۵۰۰ نفر و تا ۱۰ سال بعد، این تعداد به بیش از ۱۵۰۰۰ نفر رسید. شرکت در برنامه‌های جشن و روزهای ملی، اجرای برنامه‌های هنری، همکاری با سازمان‌ها و مؤسسات، ایجاد خانه‌های پیشاهنگی در روستاهای استان اصفهان، تأمین اعتبار برای طرح‌های عمرانی، ایجاد اردوگاه و انتخاب زمین،

بخشی از فعالیت‌های سازمان پیشاهنگی آموزش و پرورش استان اصفهان بود (اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان، ۱۳۵۱: مقدمه)، (ساکما: ۸۰۹۰۰/۲۹۳).

یکی از کمیته‌های خانه فرهنگ روستایی، کمیته پیشاهنگی بود که تعداد اعضای آن ۷۵ نفر و مسئولیت آن، آشنا کردن روستاییان به هدف و وظایف مربوط به امور پیشاهنگی، همکاری با مأموران سازمان ملی پیشاهنگی ایران برای تشکیل اردوها و لوازم پیشاهنگی بود (ساکما: ۹۵۳/۲۶۴). در سال ۱۳۴۸ ه. ش اولین ساختمان سازمان پیشاهنگی در اطراف شهر اصفهان (ساکما: ۲۹۳/۸۰۴۳۰) ساخته و به تدریج خانه‌های پیشاهنگی اصفهان در روستاهای نایین، مبارکه و کوهپایه احداث شد (ساکما: ۷۸۲۸۳/۲۹۳).

گزارش فعالیت‌های پیشاهنگی روستاهای اصفهان؛ نظیر تشکیل دوره مقدماتی مربیان، جلسات ماهانه آنان، پرداخت حق الزحمه (ساکما: ۵۳۱۱۹/۲۹۷)، سمینار آموزشی، متن‌های سخنرانی (ساکما: ۸۴۲۰۵/۲۹۳) و برگزاری اردوها (ساکما: ۸۲۴۹۵/۲۹۳) به صورت مستمر به این کمیته ارائه می‌شد. پیشاهنگان پس از گذراندن دوره‌های آموزشی و کلاس‌های تعلیماتی، اردوها و مسافرت‌های علمی، به سطوح بالاتر راه می‌یافتند (ساکما: ۱۹۳۶/۲۹۷/۹۷) و برای آشنایی و شناخت بیشتر روستاییان از فعالیت‌های کمیته پیشاهنگی اصفهان، نشریه خبری پیشاهنگی (ساکما: ۵۴۱۱۷/۲۹۷) و بولتن خبری پیشاهنگی روستاهای اصفهان، مبنی بر گزارش بازدید از اردوهای آنان، منتشر می‌شد (ساکما: ۵۲۴۳۰/۲۹۷).

هدف از تشکیل کمیته پیشاهنگی در خانه فرهنگ روستایی، ایجاد روحیه نشاط و شادی، آشنایی با مشاغل گوناگون و ارتقای مهارت روستاییان بود و فعالیت‌ها و اجرای برنامه‌های گوناگون کمیته پیشاهنگی خانه فرهنگ روستایی اصفهان، توانست با شناسایی و کشف استعدادهای جسمی، فکری و اجتماعی نوجوانان و جوانان روستایی، ظرفیت‌های فکری و جسمی آنان را بیش از پیش شکوفا سازد.

تصویر شماره (۲): نمونه فرم امور پیشاهنگی

تاریخ ورود به پیش آهنگی

۱- خیرین (فرستی) _____
 ۲- پیش آهنگی _____
 ۳- جویندگی و مبارز _____
 ۴- تری _____

کلاس‌ها و اردوهای تربیتی

۱ - دوره تکمیلی در محل _____ تاریخ _____ شماره کوهپایه _____
 ۲ - دوره تکمیلی در محل _____ تاریخ _____ شماره کوهپایه _____
 ۳ - دوره _____ تاریخ _____ شماره کوهپایه _____
 ۴ - تفریح در محل _____ تاریخ _____ شماره کوهپایه _____
 ۵ - کوهپایه شماره _____ تاریخ _____

کلاسهای تربیتی دیگر

۱- _____
 ۲- _____
 ۳- _____

جایبورها و اجتماعات رسمی

۱ - داخلی _____
 ۲ - خارجی _____
 ۳ - _____
 ۴ - _____

مسافرت‌های پیش آهنگی

۱- داخلی _____
 ۲- خارجی _____

خدمات و مأموریتها _____

منبع: (ساکما: ۲۹۷ / ۵۰۹۶۸)

تصویر شماره (۳): نمونه کارت شناسایی سازمان ملی پیشاهنگی ایران

سازمان ملی پیش آهنگی ایران

کارت شناسایی

شماره _____
 نامت _____
 نامت _____
 نامت _____

نام _____
 نام خانوادگی _____
 تاریخ تولد _____
 شماره شناسنامه _____
 اطلاعات علمی و تحصیلی _____

محل کار _____
 ۱- فرستی _____
 ۲- خیرین _____
 ۳- جویندگی _____

سنت در کلاسهای پیش آهنگی _____
 زبان های عارضی _____
 حوز کاروردهای تخصصی _____

تأهل _____
 سن _____

منبع: (ساکما: ۲۹۷ / ۵۰۹۶۸)

۳-۲. کمیته تربیت بدنی و تفریحات سالم

اعضای این کمیته بین ۵- ۷ نفر بود و وظایف آن؛ تصمیم برای فعالیت‌های ورزشی، آشنا کردن روستاییان به امور تربیت بدنی و تفریحات سالم، اقدام برای پیشرفت امور تربیت بدنی، ورزش،

پرورش جسمی و استعدادهای ورزشی روستاییان، برگزاری جشن ورزشی روز چهارم آبان‌ماه (ساکما: ۱۷۱۰ / ۲۹۷ / ۹۷)، انجام مسابقات ورزشی بین روستاهای مجاور، تعیین جوایز برای تشویق ورزشکاران و معرفی افراد واجد شرایط برای شرکت در مسابقات ورزشی، تشکیل اردوهای دسته‌جمعی ورزشی و تفریحی، احداث زمین‌های ورزشی و تدارک وسایل ورزش، همکاری با مأموران دولت در سطح روستا جهت تهیه اخبار برنامه‌های مسابقات ورزشی و تفریحات سالم (ساکما: ۲۹۷ / ۵۰۹۷۳)، اقدام برای ترویج و تعمیم بازی‌ها، رقص‌های محلی، تلاش در اجرای برنامه‌های دسته‌جمعی و شادی‌بخش و در نهایت، تنظیم گزارش کار کمیته به هیئت‌مدیره بود (ساکما: ۹۵۳ / ۲۶۴ / ۹۷). در واقع، می‌توان گفت که هدف این کمیته، پیشرفت و فراگیری ورزش و مهیا ساختن تفریحات سالم، با تدارک وسایل و امکانات ورزشی مناسب بود. به نظر می‌رسد که این کمیته، یکی از موفق‌ترین ارکان خانه‌های فرهنگ روستایی اصفهان بود و به همین لحاظ برخی از آنها توانستند در مسابقات، در رشته‌های گوناگونی، رتبه‌های عالی را کسب کنند؛ به‌عنوان مثال می‌توان به تیم‌های فوتبال در خانه‌های فرهنگ روستایی اصغرآباد، ماریین، زازران، لنجان، گورت قهاب، کرکوند، مبارکه، نیوان، نار گلپایگان اشاره کرد که بسیار فعال و برای انجام مسابقات منطقه‌ای و کشوری آماده بودند.

تیم فوتبال خانه فرهنگ روستایی اصغرآباد، در مسابقات منطقه‌ای سال ۱۳۴۹ ه. ش، با شرکت استان‌های تهران، خوزستان، اصفهان و فرمانداری‌های کل لرستان و چهارمحال و بختیاری توانست مقام سوم را کسب کند و یکی از بهترین تیم‌های فوتبال خانه‌های فرهنگ روستایی کشور شد. علاوه‌براین، تیم‌های کشتی و پینگ‌پنگ خانه‌های فرهنگ روستایی اصغرآباد ماریین و زازران لنجان از تیم‌های کوشا بودند؛ به همین منظور تیم کشتی خانه فرهنگ روستایی زازران لنجان برای شرکت در مسابقات کشتی کشوری معرفی شد. در خانه‌های فرهنگ روستایی اصغرآباد ماریین، زازران لنجان، خوانسارک لنجان، محمودآباد برخوار، دولت‌آباد کرون، جوزدان نجف‌آباد، گورت قهاب، کرکوند مبارکه، موسی‌آباد شهرضا، مهیار شهرضا، نیوان نار گلپایگان تیم‌های والیبال مستمر در حال تمرین بودند (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷).

یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در ارتقای کمیته تربیت‌بدنی و تفریحات سالم، اختصاص بودجه و فضای ورزشی مناسب در خانه‌های فرهنگ روستایی بود. در این راستا، خانه فرهنگ

روستایی اصفهان، اقدام به خرید قطعه زمینی به مساحت یک تا دو هکتار، به منظور احداث زمین‌های ورزشی در هر خانه فرهنگ روستایی، احداث استادیوم ورزشی در ناین (ساکما: ۳۷۱۰ / ۲۹۳ / ۹۷)، احداث ورزشگاه و دیوارکشی زمین فوتبال در نجف‌آباد (ساکما: ۴۳۳ / ۲۳۴) کرد. تشکیل تیم‌های مختلف ورزشی در کلیه خانه‌های فرهنگ روستایی؛ مانند تیم‌های فوتبال، والیبال، کشتی و همچنین تجهیز وسایل ورزشی خانه‌ها؛ از قبیل میز پینگ‌پنگ، تَشک کشتی، تورهای فوتبال، والیبال و توپ‌های مختلف، لباس‌های ورزشی و کفش (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷) از دیگر اقدامات کمیته تربیت بدنی و تفریحات سالم بود که با توجه به ویژگی‌ها و علایق روستاییان اصفهان، عاملی مهم در موفقیت روستاییان در این کمیته بود.

در سال ۱۳۵۰ ه. ش مسابقات گوناگونی نظیر مقدماتی، جام کورس کبیر و منطقه‌ای در خانه فرهنگ روستایی اصفهان انجام شد (ساکما: ۷۷۱۵۳ / ۲۹۳) که در مسابقات فوتبال جام گندم طلایی، والیبال، دوچرخه‌سواری، دو صحرانوردی و کشتی کاپ ولیعهد (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷) توانستند مقام‌های برتر را کسب کنند (جدول شماره ۳ و ۴). با توجه به اهمیت فعالیت‌های ورزشی در دوره پهلوی، این کمیته تأثیر بسزایی در رشد و شکوفایی استعداد ورزشی روستاییان گذاشت؛ بنابراین بیشترین نتایج به دست آمده از خانه فرهنگ روستاییان اصفهان، در رشته‌های والیبال، فوتبال، دومیدانی، کشتی و پینگ‌پنگ بود که موفق به رتبه‌های اول تا سوم شدند.

جدول شماره (۳): مسابقات فوتبال خانه فرهنگ روستایی اصفهان

شماره	نام خانه فرهنگ روستایی	رتبه (ورزش)
۱	اصغرآباد ماریین	مقام اول (والیبال) / مقام اول (پینگ‌پنگ)
۲	گارنخود لنجان	مقام سوم (والیبال)
۳	محمودآباد برخوار	مقام اول (فوتبال) / مقام پنجم و ششم (دوچرخه‌سواری)
۴	کرکوند مبارکه	مقام دوم (فوتبال)
۵	زارزان لنجان	مقام دوم (والیبال) / مقام اول (دو صحرانوردی) / مقام سوم و چهارم (دوچرخه‌سواری)
۶	عاشق‌آباد ماریین	
۷	جلال‌آباد	مقام سوم (فوتبال) / مقام اول و مقام دوم (دوچرخه‌سواری)

منبع: (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷)

جدول شماره (۴): اسامی ورزشکاران و نتایج مسابقات کشتی خانه فرهنگ روستایی

وزن	نام و نام خانوادگی	خانه فرهنگ روستایی
۴۸ کیلوگرم	غدیر سلطانی	اصغرآباد (مقام اول)

نیوان نار (مقام اول)	یوسف رحیمی	۵۲ کیلوگرم
محمودآباد (مقام اول)	ابراهیم کوچکیان	۵۷ کیلوگرم
عاشق آباد (مقام اول)	حسین راشتی	۶۲ کیلوگرم
محمودآباد (مقام اول)	ماشاء المحقق شناس	۶۸ کیلوگرم
محمودآباد (مقام اول)	قدرت‌اله و کیلی	۷۴ کیلوگرم
محمودآباد (مقام اول)	غلامرضا هادیان	۸۲ کیلوگرم
محمودآباد (مقام اول)	حسن زمانی	۹۰ کیلوگرم

منبع: (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷).

جدول شماره (۵): مسابقات دو میدانی خانه های فرهنگ روستایی اصفهان

متر	نام و نام خانوادگی	خانه فرهنگ روستایی
۱۰۰	رضا امینی، جلیل رنگرز	زازران (مقام اول)، اصغرآباد (مقام دوم)
۲۰۰	رضامینی، حسین بدیعی	زازران (مقام اول)، گورت قهاب (مقام دوم)
۴۰۰	فضل الله ایوبی، جلیل رنگرز	زازران (مقام اول)، اصغرآباد (مقام دوم)
۸۰۰	فضل الله ایوبی، اکبر امینی	گازنخود (مقام دوم)

منبع: (رستاخیز روستا، ۱۳۵۶، ش ۲۵، س ۲: ۴۹)

۴-۲. کمیته امور اجتماعی

کمیته امور اجتماعی، نقش مهمی در ساماندهی وضعیت زندگی روستاییان داشت. مسئولیت این کمیته، اجرای برنامه‌ها برای ایجاد تقویت حس مسئولیت اجتماعی و اندیشه تعاون، تلاش برای گسترش ارتباط میان روستاهای مجاور برای حل و فصل مسائل اقتصادی و اجتماعی، آشنا ساختن روستاییان به مسائل اجتماعی و ایجاد همکاری، تشویق و راهنمایی روستاییان به عضویت در شرکت تعاونی روستایی و شرکت سهامی زراعی، تفهیم پس انداز و ترغیب روستاییان به پس انداز در بانک‌ها، تشویق و راهنمایی روستاییان برای همکاری در کلیه امور اقتصادی، اجتماعی، آبادانی، بهداشتی و نوسازی روستا، همکاری با سپاهیان انقلاب در سطح روستا جهت پیشبرد برنامه‌های اجتماعی، راهنمایی و کمک به روستاییان جهت حل مشکلات اجتماعی، تشویق برای شرکت در مجالس سخنرانی، وعظ و خطابه به منظور تحکیم مبانی دینی و اخلاقی و انسانی، تعیین وظایف اعضای خانه فرهنگ روستایی برای مقابله با حوادث و وقایع غیرمترقبه؛ مانند زلزله، سیل، خشکسالی و... بود (ساکما: ۹۵۳ / ۲۶۴ / ۹۷).

با اقدامات این کمیته، ایجاد طرح‌های عمرانی به منظور بهره‌برداری بیشتر از امکانات و بالا بردن سطح زندگی روستاییان در اکثر روستاهای اصفهان شکل گرفت؛ به عنوان مثال می‌توان به این

موارد اشاره کرد: آسفالت یک کوچه با خودیاری اهالی به مبلغ ۳۰ هزار ریال و راهنمایی مروج خانه‌داری در فلاورجان، شن‌ریزی ده کوچه به طول ۱۲ کیلومتر در روستاهای مختلف، جمع‌آوری و انتقال کود و خاشاک ۲۵ کوچه به مزارع؛ همچنین در روستای باغ‌وحش، با راهنمایی‌های مروج خانه‌داری اداره کل آبادانی و مسکن، مبلغ ۸۷۵۰۰ ریال کمک بلاعوض به ۲۵ خانوار جهت نوسازی منازل پرداخت شد که این مبلغ، صرف کاشی‌کاری ایوان و سفیدکاری اتاق‌ها در ۲۰ خانه روستایی شد (ساکما: ۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷).

به‌سازی محیط روستاها از اهمیت بسزایی برخوردار بود که با خودیاری، همکاری مردم و مسئولان کمیته امور اجتماعی روستا، نسبت به به‌سازی محیط روستا اقداماتی را انجام دادند. مروجین خانه‌داری، به‌منظور جلوگیری از آلوده‌شدن آب آشامیدنی، در مورد نصب ۱۲ تلمبه آب اقدام کردند. در روستاهای زازران، قلعه‌شاه، گارنخود و دینان، هشت مغازه قصابی و نانوايي بهداشتی ساخته شد. با راهنمایی‌های مروجین خانه‌داری، در روستاهای قلعه‌شاه اصغرآباد، مغازه لبنیات‌فروشی بهداشتی، در روستاهای دینان قلعه‌شاه زازران سلمانی بهداشتی راه‌اندازی شد. در روستاهای زازران و دینار موسیان که فاقد حمام بهداشتی بودند، اقدام به ساختن حمام بهداشتی شد (ساکما: ۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷) و با درخواست اهالی روستای ماریین برای اختصاص بودجه جهت احداث حمام بهداشتی (ساکما: ۵۸۰۱/۲۹۳/۹۷) موافقت شد. احداث حمام‌های روستایی در اغلب روستاهای اصفهان یکی از اقدامات مهمی بود که در شیوع و جلوگیری از بیماری‌های واگیردار مؤثر بود و با توجه به اینکه بهداشت محیط اهمیت ویژه‌ای برای کمیته امور اجتماعی داشت، پیگیری‌های مستمر روستاییان باعث ارتقای بهداشت در اغلب روستاهای اصفهان شد.

اقدام دیگری که در بهبود وضعیت بهداشت روستاها مؤثر بود، برگزاری کلاس‌های آموزشی در زمینه مسائل بهداشتی، با سخنرانی و انتشار جزوه‌های بهداشتی توسط مروجین خانه‌داری بود. آنان جلساتی را به‌منظور آشنا نمودن روستاییان با بهداشت فردی تشکیل دادند که در نهایت، تعداد ۱۶۰ عدد مسواک و ۲۷۰ عدد حواله برای نظافت شخصی خریداری شد. از اقدامات ارزشمندی که در خصوص بهداشت مادران و نوزادان شکل گرفت، ترغیب زنان به شرکت در جلساتی در مورد بهداشت تنظیم خانواده بود که در این زمینه به زنان روستایی آموزش داده شد و تعداد ۱۱۹۵ نفر از زنان روستایی به مراجع مختلف معرفی شدند تا وسایل جلوگیری از حاملگی دریافت نمایند (ساکما: ۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷). از دیگر فعالیت‌های آنان، اعزام قابله به بهداری، به‌منظور آشنا شدن با

اصول صحیح کار و تهیه کیف بهداشتی بود (ساکما: ۲۹۳/۸۳۴۸۷). کلاس‌های آموزش مامایی روستایی، به صورت مستمر در بهداری روستاهای اصفهان برگزار می‌شد (روزنامه اصفهان، ۱۳۵۱، ش ۲۶۵۳). همچنین از سوی بهداری، هر ماه یا شش ماه یک بار، برای ماماها محلی کلاس‌های توجیهی برگزار می‌شد که هدف از این کار، پیشگیری از مرگ‌ومیر زنان و نوزادان بود (روزنامه اصفهان، ۱۳۵۱، ش ۲۶۵۴)؛ البته تا پایان سال ۱۳۵۱ ه. ش، تقریباً ۴۱۱ نفر مامای روستایی و عشایری تربیت شد که برخی از آن‌ها، به علت سکونت در شهر، از فعالیت در روستاهای اصفهان امتناع کردند (لمبشکن، ۱۳۸۹: ۴۰). در جلسات مروجین خانه‌داری با زنان روستایی، درباره بچه‌داری و تغذیه کودکان، آموزش‌های لازم داده شد و تعداد ۷۸۴ کودک در برابر امراض ثلاث واکسینه شدند (ساکما: ۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷).

کمیته امور اجتماعی اقدامات جدی و مؤثری را در روستاهای اصفهان انجام داد. زمان زیادی لازم بود تا در وضعیت بهداشتی روستا پیشرفت حاصل شود و این کمیته، با فعالیت‌های ثمربخش شامل: بهسازی محیط، برگزاری کلاس‌های آموزشی و توجه به بهداشت زنان و نوزادان، تلاش کرد تا وضعیت بهداشتی روستاهای اصفهان را ساماندهی کند.

جدول شماره (۶): فرم ثبت فعالیت‌های کلیه خانه‌های فرهنگ روستایی اصفهان (کمیته امور اجتماعی)

شماره	شرح فعالیت‌ها	تعداد	عده شرکت‌کننده	توضیحات
۱	تشکیل جلسات هیئت‌مدیره	۱	۹ نفر	جلسه‌ای تشکیل شد که در آن، راجع به تشکیل کلاس‌های هنری بحث شد
۲	تشکیل کلاس‌های پیکار با بی‌سوادی و عده شرکت‌کنندگان در آن‌ها	—	—	—
۳	تعداد افراد استفاده‌کننده از کتاب‌های کتابخانه	۷	۲۰ نفر	هر هفته دو روز این عده برای مطالعه و گرفتن کتاب مراجعه می‌کنند و از کتاب‌های کتابخانه استفاده می‌کنند
۴	برنامه نمایش فیلم و تعداد تماشاگران (با ذکر نوع فیلم و تعداد حلقه‌های نمایش داده شده)	—	—	—
۵	جلسات سخنرانی در زمینه امور اجتماعی و عده شرکت‌کننده	۱	۱۵ نفر	در این جلسه، با اهالی راجع به تمیز نگه داشتن محیط خانه و بیرون منازل و اماکن عمومی و همچنین همکاری

				بیشتر با این خانه، برای پیشرفت ده، صحبت شد
۶	برنامه‌های ورزشی اجرا شده و عده شرکت‌کننده با ذکر نوع ورزش اجرا شده	۴ نوع	۴۰ نفر	—
۷	برنامه‌های پیشاهنگی و عده شرکت‌کنندگان	—	—	۱۰ نفر پینگ‌پنگ، ۱۰ نفر والیبال، ۱۰ نفر فوتبال و ۱۰ نفر در سایر ورزش‌ها
۸	اردوهای پیشاهنگی و عده شرکت‌کنندگان	—	—	—
۹	برنامه‌های ترویج خانه‌داری (خیاطی، طباشی و بچه‌داری)	۲ روز در هفته	۲۰ نفر	در این دو روز، زنان و دختران ده در کلاس شرکت می‌کنند و فنون خیاطی و گلدوزی و طباشی را فرامی‌گیرند
۱۰	برنامه‌های انجام شده در زمینه بهداشت محیط و بهبود امور منزل	۳	۱۰ منزل	در هفته سه روز به منازل می‌رویم و هرروز از سه الی چهار منزل بازدید می‌کنیم و درباره وضع زندگی و تمیز نگه داشتن محیط بحث می‌کنیم و راهنمایی‌های لازم انجام می‌گیرد
۱۱	جلسات جمعیت بهداشت و تنظیم خانواده و عده شرکت‌کنندگان	۳	۲۰ نفر	در این سه جلسه در منازل و در خانه فرهنگ مادران راهنمایی می‌شوند
۱۲	تعداد باشگاه‌های رادیویی (با ذکر نوع باشگاه‌های فعال و غیرفعال)	—	—	—
۱۳	تعداد باشگاه‌های تلویزیونی (با ذکر تعداد باشگاه‌های فعال و غیرفعال)	۱	۵۰ نفر	تعداد فوق‌الذکر هر شب برای استفاده از یکی دو به هر نام برسند خانه فرهنگ روستایی می‌آیند.

منبع: (ساکما: ۹۷ / ۳۲۰ / ۹۸۵)

تصویر شماره ۱: برگزاری کلاس خانه داری و طباشی در خانه فرهنگ روستایی علویچه

منبع: (رستاخیز روستا، ۱۳۵۷، ش ۳۵: ۷۹)

۲-۵. کمیته فرهنگ، هنر و آموزش و پرورش

این کمیته از میان اعضای واجد شرایط خانه فرهنگ روستایی و بنا به پیشنهاد مدیر دبستان یا سپاهی دانش مقیم ده، در صورتی که در روستا مدیر دبستان یا سپاه دانش نبود، انتخاب می شدند. وظایف این کمیته، تلاش در راستای اجرای برنامه‌ها، به منظور آشنا نمودن روستاییان با فرهنگ و سنن ملی، تاریخ روزهای پرافتخار مملکت، آشنا کردن روستاییان با اصول انقلاب سفید ایران، همکاری در حفظ و مراقبت آثار باستانی با همکاری کدخدایان (ساکما: ۹۸۱۶۰/۲۹۳)، ایجاد و گسترش فعالیت‌های هنری، همیاری با مدیر دبستان و آموزگاران و سپاهیان دانش به منظور پیکار با بی سوادی (ساکما: ۸۳۱۸۱/۲۹۳)، تشکیل کمیته محلی سوادآموزی (ساکما: ۱۳۰۵/۹۷/۲۹۷)، تشویق روستاییان به فرستادن فرزندان خود به دبستان و در نهایت، همکاری با مأموران دولت جهت پیشبرد برنامه‌های آموزشی و فرهنگی در روستا بود (ساکما: ۹۵۳/۲۶۴/۹۷). آموزش و پرورش در مناطق روستایی، از موضوعات مهم در پیشرفت و توسعه سطح زندگی روستاییان محسوب می شد که تلاش‌های این کمیته در تشویق و ترغیب آنان مثمرتر واقع شد. از جمله فعالیت‌هایی که در خانه فرهنگ روستایی انجام می شد، تأسیس مهدکودک بود. اولین مهدکودک خانه‌های فرهنگ روستایی اصفهان، در بهمن‌ماه سال ۱۳۴۹ ه. ش، در قریه گورت قهاب، با ۲۵ نفر کودک روستایی و سپس در خانه‌های فرهنگ روستای اصغرآباد، جلال‌آباد، قلعه سفید، زازران و نیوانار تشکیل شد. در مجموع تعداد ۲۱۰ نفر از کودکان روستایی در مهدهای کودک حاضر شدند و تحت نظر مروجین خانه‌داری آموزش دیدند (ساکما: ۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷).

در مهدکودک‌های خانه فرهنگ روستایی، به طور متوسط ۳۰ نفر از کودکان روستایی بین سنین ۳ تا ۶ سال، معمولاً از ساعت ۸ تا ۱۲ تحت تعلیمات کودکستانی قرار می گرفتند. کودکان با روپوش و فرم مخصوص در کلاس‌های مهدکودک شرکت می کردند و همه‌روزه، در دو نوبت، با شیر و بیسکویت و میوه، تغذیه می کردند و با اسباب‌بازی سرگرم می شدند (ساکما: ۷۰۳۷/۲۹۳/۹۷). آموزش و سرپرستی مهدهای کودک و تغذیه آنان به عهده روستایاران و سرپرست خانه فرهنگ روستایی بود.

در هر مهدکودک خانه فرهنگ روستایی، مقرر شد که هر روز یک نفر از مادران برای نظارت حضور داشته باشد. همچنین کمک به روستایار و در صورت لزوم، کمک به امر طبخ یا تمیز کردن

سالن مهدکودک، به‌طور داوطلبانه انجام می‌شد (جدول شماره ۶). استان اصفهان دارای ۲۳ خانه فرهنگ روستا بود که در دوازده خانه فرهنگ روستایی، مهدکودک تشکیل می‌شد و در هر مهدکودک از ۲۰ تا ۳۰ کودک روستایی نگهداری می‌شدند. هر مهدکودک دارای برنامه آموزش، برنامه تفریحی و برنامه غذایی بود و زیر نظر مروجین خانه‌داری یا مددکاران اجتماعی اداره می‌شد. هر مهدکودک دارای برنامه غذایی مخصوصی بود که هم‌روزه ساعت ۹ بامداد صرف شیر و بیسکویت، ساعت ۱۰ بامداد صرف میوه فصل و در هفته، دو روز نهار برای کودکان در نظر گرفته شده بود. بر اجرای این برنامه‌ها در مهدکودک‌های فرهنگ روستایی اصفهان، از طرف کارشناسان مرکز استان، نظارت دقیق می‌شد (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷).

جدول شماره (۷): فهرست اسامی مهدکودک در خانه‌های فرهنگ روستایی اصفهان

شماره	نام مهدکودک	نام مروج خانه‌داری	نام شهرستان	تعداد کودک	وسایل خریداری شده یا خیر؟	بخچال دارد یا خیر؟	بخاری دارد یا خیر؟
۱	گورت قهاب	بدری احمدی	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۲	عاشق‌آباد ماریین	پروین بلوچی	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۳	باغ‌وحش لنجان	شهربانو رضاپور	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۴	دنیان ماریین	توران آرام	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۵	گارنخود ماریین	پریدخت معنوی	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۶	جلال‌آباد	بتول علی‌بیک	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۷	زازران لنجان	عزت فانی	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۸	اصغرآباد ماریین	اخوان صفایی	اصفهان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۹	قلعه‌شاه	فریده صدری (صمدی)	نجف‌آباد	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۱۰	قلعه‌سفید	عصمت وکیلی	نجف‌آباد	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	ندارد	دارد

۱۱	نیوان‌نار	قدسیه نوریه	گلیگان	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	دارد	دارد
۱۲	نهر خلیج	بزرگزاد	فریدن	۳۰ تا ۳۵ نفر	خریداری شده	ندارد	دارد

منبع: (ساکما: ۹۷/۳۲۰/۹۸۵)

جدول شماره (۸): گزارش فعالیت ماهیانه مهدکودک قریه جرقویه، منطقه اصفهانک

شماره	برنامه مهدکودک	تعداد فعالیت‌های اجراشده	شرح برنامه
۱	صبحانه	۳۰ بار	- هر روز صبح در ساعت ۹ صبحانه خوردند. - در هفته دوبار ناهار به آن‌ها داده شد. - بازی در هوای آزاد و در اتاق انجام گرفته است. - در برنامه بهداشت به آن‌ها طرز مسواک‌زدن، شانه‌زدن و نقاشی‌کردن یاد داده شده است.
۲	ناهار و دسر	۱۵ بار	
۳	بازی	۲۰ بار	
۴	سرود	۲۰ بار	
۵	کاردستی	۴ بار	
۶	بهداشت	۱۵ بار	
۷	سایر فعالیت‌ها	۳۰ بار	

منبع: (ساکما: ۹۷/۳۲۰/۹۸۵)

در مهدکودک قریه جرقویه منطقه اصفهانک، تعداد کودکان مهدکودک دختر ۲۵ و پسر ۱۵ نفر بودند که مشکلات آن‌ها کمبود وسیله و احتیاجات رادیو و ضبط و اسباب‌بازی ذکر شده و دفعات بازدید توسط مسئول مهدکودک در این ماه ۵ بار و دفعات بازدید مهدکودک توسط سایرین ۲ بار بوده است. از اقدامات انجام شده توسط بازدیدکنندگان، اتمام لوله‌کشی این منطقه بوده است (جدول شماره ۷).

تصویر شماره ۲: برنامه ورزش صبحگاهی در مهدکودک خانه فرهنگ روستائی علویچه

منبع: (رستاخیز روستا، ۱۳۵۷، ش ۳۵: ۷۹)

تأسیس کتابخانه در خانه‌های فرهنگ روستایی، یکی دیگر از اقدامات کمیته فرهنگ، هنر و آموزش و پرورش بود. در ۲۰ خانه فرهنگ روستایی کتابخانه دایر شد و روستاییان، در اوقات فراغت، در این کتابخانه‌ها جمع می‌شدند و کتاب‌های مختلف را به امانت می‌گرفتند و مطالعه می‌کردند. موجودی هر خانه فرهنگ روستایی، بین ۱۵۰-۴۰۰ جلد کتاب بود که ۱۲۴۸۵ نفر از کتاب‌های خانه‌های فرهنگ استفاده می‌کردند. کم‌فیزی مخصوص کتابخانه، از جمله وسایلی بود که برای هر خانه فرهنگ روستایی خریداری می‌شد؛ لذا همه خانه‌های فرهنگ روستایی، کتابخانه کوچکی داشتند که در آن‌ها از ۲۰۰ تا ۳۰۰ جلد کتاب و نشریه مختلف، برای آموزش افرادی که سرپرستی کتابخانه‌ها را در خانه‌های فرهنگ روستایی به عهده داشتند، استفاده می‌شد. علاوه بر این، کلاس آموزش به مدت یک هفته در مرکز استان برگزار می‌شد و اصول کتابداری را به آنان آموزش می‌دادند.

بنا بر گزارش آمار کتابخانه، تعداد ۸۲۶۸ جلد کتاب و نشریه در خانه‌های فرهنگ روستایی اصفهان وجود داشت که این تعداد مدام روبه افزایش بود (ساکما: ۸۳۴۹۱ / ۲۹۳). به منظور رشد مطالعه روستاییان، نماینده‌های مسئول، روزنامه‌های کیهان و اطلاعات را به کتابخانه‌های خانه فرهنگ روستایی ارسال می‌کردند (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷). با توجه به اهمیت کتابخانه در خانه فرهنگ روستایی، باید اذعان کرد که تأسیس کتابخانه، تشویق و ترغیب روستاییان به مطالعه، دسترسی به منابع و تهیه کتاب‌های متنوع، از تلاش‌های کمیته فرهنگ، هنر و آموزش و پرورش بود که با گزارش‌های مستمر مسئول کتابخانه خانه فرهنگ روستایی، در بهبود وضعیت کتابخانه و ارتقای سطح دانش و آگاهی روستاییان، مؤثر واقع شد (جدول شماره ۸).

جدول شماره (۹): گزارش کتابداری خانه فرهنگ روستایی قلعه سفید

شرح	گزارش کتابداری (خانه فرهنگ روستایی نیکان)
۴۰۶	تعداد کل کتاب
۱۰۵	تعداد استفاده‌کنندگان از کتاب
گلستان، راز کرشمه‌ها، دیوان حافظ	کتاب‌های پخواننده
کتاب‌های علمی و تعاونی	کتاب‌های کم‌خواننده
رستاخیز	نام روزنامه دیواری تهیه شده
خرگوش بازیگوش	نام قصه حکایت شده
آوردن مقاله، نقاشی برای کتابخانه، خواندن مرتب کتاب	مسئله اجتماعی عنوان شده
_____	نام داستان نوشته شده و نویسنده آن
خبیر	آیا از صفحات قصه استفاده شده؟
قفسه کتاب، ارسال کتاب‌های جدید	احتیاجات

پیشنهادها	ارسال سریع کتاب به کتابخانه
-----------	-----------------------------

منبع: (ساکما: ۶۰۸۹ / ۳۲۰ / ۹۷)

ایجاد باشگاه‌های رادیویی و امور سینمایی، از دیگر وظایف این کمیته بود که با همکاری اداره کل اطلاعات اصفهان در ۱۲ خانه فرهنگ روستایی تشکیل شد. البته رادیو، مانند دیگر وسایل ارتباطی، با تأخیر زیادی در ایران رواج یافت و باشگاه‌های رادیویی، با تهیه برنامه‌های ویژه‌ای، نقش مهمی در اهداف خانه فرهنگ روستایی ایفا کردند که هدف آن بالا بردن سطح معلومات روستاییان بود (مختاری‌اصفهانی، ۱۳۸۸: ۱۵-۲۴). اعضای این باشگاه‌ها، مرتباً با استماع برنامه‌های رادیویی و مکاتبه با اداره رادیو، اشکالات کشاورزی خود را مطرح و در مواقعی که لازم بود، با نظر کارشناسان مشکلات خود را حل می‌کردند؛ به‌عنوان نمونه می‌توان به برنامه رادیویی دهقان اشاره کرد که روستاییان از آن استقبال کردند (ساکما: ۱۷۵۹ / ۳۲۰ / ۹۷)

چون خانه‌های فرهنگ روستایی حومه شهر اصفهان، می‌توانستند از گیرنده‌های تلویزیونی استفاده کنند، روستاهای گورت‌قهاب، زازران لنجان، اصغرآباد ماریین و جلال‌آباد ماریین از شبکه برق منطقه‌ای اصفهان، برای آموزش روستاییان در امور مختلف بهداشتی و کشاورزی، استفاده می‌کردند و در نتیجه، اعضای خانه فرهنگ روستایی از پیشرفت‌های مملکت مطلع می‌شدند. طبق برنامه تنظیمی با همکاری ادارات فرهنگ و هنر، بهداری و ترویج کشاورزی، به‌صورت مستمر، فیلم‌های آموزنده بهداشتی-کشاورزی و خبری در خانه‌های فرهنگ روستایی نمایش داده می‌شد و استقبال روستاییان در این مورد درخور توجه بود.

جمع تعداد جلسات نمایش فیلم در خانه‌های فرهنگ روستایی، بالغ بر ۲۴۳ جلسه بوده و قریب ۱۱۲۰۰۰ نفر روستایی در این جلسات حضور داشته‌اند (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷). آموزش از طریق رسانه‌های صوتی و تصویری، در انتقال مفاهیم نقش مهم و مؤثری داشت و در نهایت، باعث شد که برنامه‌ها، با توجه به مشارکت و استقبال روستاییان، به‌صورت مستمر، در خانه فرهنگ روستایی اصفهان اجرا شود.

مجله روستا، وابسته به انجمن ملی خانه‌های فرهنگ روستایی، هرماه یک‌بار منتشر می‌شد. سعی شده بود که نشریه مزبور، از لحاظ کیفیت و کمیت، جوابگوی تغییر و تحولات کشور باشد و به تدریج، مسائل روز با بیانی ساده و منطقی و در خور فهم روستاییان، در میان توده‌های نوسواد تبلیغ شود و گرایش آن‌ها به تعمق در مسائل مهم ملی و مملکتی افزایش یابد. کلیه مطالب مندرج در مجله روستا، مبتنی بر واقعیات و حقایق بود و مطالب آن حاوی مقالات، داستان‌های کوتاه و

ساده دربارهٔ حماسه‌های میهنی و سنن ملی، تاریخ و روزهای مهم مملکت، مسائل اقتصادی- اجتماعی و سیاسی روز، اصول و مبانی تعلیم دینی، صنایع دستی روستایی، روش‌های ساده کاشت، داشت و برداشت بود (ساکما: ۹۵۳ / ۲۶۴ / ۹۷). بازگویی و بازنمایی رخداد‌های گوناگون برای روستاییان؛ اعم از اجتماعی، فرهنگی، بهداشتی و ورزشی از اهداف انتشار مجله روستا بود که در ارتقای سطح آگاهی روستاییان تأثیرگذار بود.

۲-۶. کمیتهٔ امور صنایع دستی روستایی

اعضای کمیتهٔ امور صنایع دستی روستایی، بین ۵-۷ نفر بود و وظیفهٔ آن، تلاش برای اجرای برنامه‌ها و همکاری با سازمان‌ها، به‌منظور توسعه و گسترش فعالیت‌های صنایع دستی روستایی بود (ساکما: ۹۵۳ / ۲۶۴ / ۹۷). کلاس‌های گوناگونی برای دختران و زنان جوان روستایی، در جهت یادگیری کارهای دستی؛ مانند خیاطی، سوزن‌دوزی و سبده‌سازی تشکیل می‌شد (ساکما: ۳۶۵۶۱ / ۲۹۳ / ۹۷) و به تدریج کارآموزانی که در صنایع دستی متبحر می‌شدند، با حمایت خانه فرهنگ روستایی، در دوره‌های آموزشی پیشرفته‌تری شرکت می‌کردند (ساکما: ۷۳۴ / ۲۶۴ / ۹۷) و نهادهای دیگری، مانند سپاه‌دانش، (ساکما / ۱۲۵ / ۲۶۴ / ۹۷) نمایشگاه برپا می‌کردند.

از میان صنایع دستی، خیاطی مورد استقبال بیشتر روستاییان قرار گرفت؛ به‌همین جهت خانه فرهنگ روستایی، چرخ‌خیاطی، خودآموز خیاطی و سایر لوازم ضروری را فراهم کرد. برنامه خیاطی در خانه‌های فرهنگ روستایی و مراکز دیگر، به زنان و دختران روستایی تعلیم داده شد و تعداد ۳۵ عدد چرخ‌خیاطی و ۴۰ عدد اتوی زغالی و برقی و ۹۳ عدد متر خیاطی خریداری شد و مورد استفاده روستاییان قرار گرفت (ساکما: ۷۰۳۷ / ۲۹۳ / ۹۷). از آنجایی که صنایع دستی روستایی می‌تواند هویت اجتماعی، فرهنگی و قومی روستاییان را بیشتر و بهتر به دیگران منتقل کند، بودجه‌ای را برای سرمایه‌گذاری در صنایع دستی و محلی اختصاص دادند (ساکما: ۱۱۰۴۲ / ۲۹۳) که باعث تقویت و گسترش کسب‌وکارهای آنان شد.

۲-۷. کمیتهٔ امور نمایشگاه‌ها و جشن‌ها

تعداد اعضای کمیتهٔ امور نمایشگاه‌ها و جشن‌ها، بین ۵-۷ نفر و وظایف آن، همکاری با سازمان‌های دیگر، برای ایجاد نمایشگاه‌های سیار آثار هنری و صنایع دستی روستایی، مشارکت با سازمان‌های مربوطه جهت تشکیل نمایشگاه‌های عکس از فعالیت‌ها و پیشرفت‌های مملکت و ایجاد

موزه‌های سیار به‌منظور بالا بردن سطح اطلاعات و معلومات روستاییان بود (جدول شماره ۹). از مهم‌ترین راهکارهای دولت پهلوی برای تبلیغ، ترویج و اشاعه باستان‌گرایی، اقدام برای اجرای برنامه‌های مربوط به جشن‌های ملی و بزرگداشت روزهای تاریخی و مهم؛ مانند عید نوروز، سده، مهرگان، روز دهقان، ۲۸ مرداد (ساکما: ۸۶۴ / ۲۴۶ / ۹۷)، چهارم آبان (ساکما: ۲۰۷۶ / ۲۹۳ / ۹۷)، سالگرد تصویب قانون اصلاحات ارضی (ساکما: ۶۴۹۴۳ / ۲۳۰) و سالگرد تصویب منشور انقلاب شاه و مردم بود (ساکما: ۳۸۸۰ / ۳۲۰ / ۹۷). می‌توان گفت، در واقع، هدف کمیته امور نمایشگاه و جشن‌ها در برپایی این برنامه‌ها به مناسبت‌های گوناگون، باارزش جلوه‌دادن و یادآوری رخداد‌های ملی و فرهنگی بود که در نهایت، به دولت پهلوی مشروعیت می‌بخشید.

جدول شماره (۱۰): فرم مخصوص کمیته امور صنایع دستی، نمایشگاه‌ها و جشن‌ها

شماره	شرح فعالیت‌ها	تعداد	عده شرکت‌کنندگان
۱	تشکیل کلاس‌های آموزش و صنایع دستی شرکت‌کننده (با ذکر نوع و صنایع دستی تعلیم داده شده)	۴ جلسه	۴۰ نفر
۲	تعداد برنامه‌های هنری اجرا شده و عده شرکت‌کنندگان	۲ جلسه	۳۰ نفر
۳	تعداد برنامه‌های هنری اجرا شده و عده شرکت‌کنندگان	۳ جلسه	۲۵ نفر
۴	تعداد برگزاری جشن و عده شرکت‌کنندگان نمایشگاه‌های تشکیل شده و عده بازدیدکنندگان (با ذکر نوع نمایشگاه)	—————	—————

منبع: (ساکما: ۹۸۵ / ۳۲۰ / ۹۷)

۲-۸. کمیته امور مالی

تعداد اعضای کمیته امور مالی ۳ نفر و وظیفه آن همکاری با مدیرعامل و خزانهدار برای وصول حق عضویت اعضا، ایجاد امکانات مالی از طریق جلب کمک‌ها و هدایا به‌منظور اجرای برنامه‌ها بود. منابع درآمد و مقررات مالی خانه‌های فرهنگ روستایی شامل: هدایا و کمک‌های عمومی و متفرقه (جدول شماره ۱۰)، درآمدهای اختصاصی، حق عضویت اعضا، کمک‌های انجمن ملی خانه‌های فرهنگ روستایی، اعتباری بود که متناسب با مقدمات مالی، از بودجه دولت، جهت تأمین هدف و اجرای برنامه‌های خانه‌های فرهنگ روستایی پیش‌بینی می‌شد (ساکما: ۹۵۳ / ۲۶۴ / ۹۷).

بخشی دیگر از کمک‌های مالی، برای خانه فرهنگ روستایی اصفهان، اختصاص پنج درصد از عواید کشت شیره خشخاش، از طرف وزارت کشاورزی و عمران روستایی، به‌منظور توسعه و تجهیز خانه‌های فرهنگ روستایی بود (ساکما: ۷۰۲۷ / ۲۹۳ / ۹۷). تأمین بودجه و کمک‌های مالی،

در رشد و توسعه خانه فرهنگ روستایی مؤثر بود و با توجه به نتایج به دست آمده، تلاش‌های کمیته امور مالی و همچنین همکاری و مساعدت مردم، نقش بسزایی در پیشرفت و آبادانی روستا داشت. جدول شماره (۱۱): کمک‌های نقدی و سایر کمک‌ها به خانه فرهنگ روستایی استان اصفهان

شماره	شرح	کمک نقدی (ریال)	شماره	شرح	کمک نقدی (به ریال)
۱	محمی‌الدین کاشی (۲۵ هزار آجر)	۲۷۵۰۰	۱۳	دکتر منوچهر دانشگر	۱۰۰۰
۲	حسن هراتی	۳۰۰۰۰	۱۴	محمود فیضی	۵۰۰۰
۳	حسن همدانیان (۳۰۰ کیسه سیمان)	۲۲۵۰۰	۱۵	مهدی قلی فتاحی	۵۰۰۰
۴	محمد مافی (۲۰ هزار آجر)	۱۳۲۰۰	۱۶	دکتر نواب	۱۰۰۰
۵	افضل (۵ هزار آجر)	۳۳۰۰	۱۷	استاندار	۱۰۰۰۰۰
۶	سرهنگ؟ (۲۰ هزار آجر)	۱۳۲۰۰	۱۸	دلبان	۲۰۰۰۰۰
۷	استاندار	۱۰۰۰	۱۹	بختیار	۱۰۰۰۰۰
۸	ذکایی	۱۰۰۰	۲۰	مهدی قلی فتاحی	۳۰۰۰۰
۹	بشارت	۱۰۰۰	۲۱	محمود فیضی	۱۰۰۰۰
۱۰	آ رحیم‌زاده	۱۰۰۰	۲۲	جلال؟	۳۰۰۰۰
۱۱	جمیل‌زاده	۱۰۰۰	۲۳	اشرافی بابت چاپ قبوض	۶۰۰
۱۲	دکتر نفیسی	۱۰۰۰	۲۴	اشرافی بابت ۱۲ دست لباس ورزشی	۱۸۰۰

منبع: (ساکما: ۷۰۳۷ / ۷۰۲۹۳ / ۷۰)

نتیجه‌گیری

در نوشتار حاضر تلاش شد عملکرد خانه فرهنگ روستایی، با رویکرد محلی (اصفهان) و اقدامات صورت‌گرفته توسط دولت پهلوی در جهت ارتقای سطح زندگی روستاییان، مورد ارزیابی، بررسی و تحلیل قرار بگیرد. این نهاد در دوره پهلوی دوم، زیر نظر وزارت اصلاحات ارضی و تعاون روستایی، در سال ۱۳۴۷ ه. ش تشکیل شد و به تدریج در اغلب روستاهای ایران گسترش یافت. طبق وظایف تعریف‌شده کمیته‌ها در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی، به تشویق، ترغیب و کشف استعداد روستاییان پرداخت.

اصفهان از جمله شهرهایی بود که با وجود ۳۳ خانه فرهنگ روستایی، توانست عملکرد موفق‌تری در این زمینه داشته باشد. در گام‌های بعدی، کمیته‌های گوناگون در روستاهای اصفهان، به هر مناسبتی و در مدت‌زمان مشخص، برنامه‌های مرتبط با آن را اجرا کردند و در نتیجه تلاش‌های

کمیته‌های مزبور، در همه زمینه‌ها فعالیت کردند. تلاش خانه فرهنگ روستایی اصفهان در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ورزشی به نتایج قابل توجهی رسید؛ اما با توجه به بررسی‌های انجام شده، کمیته تربیت بدنی و تفریحات سالم عملکرد موفق‌تری داشت و علت این امر را می‌توان ایجاد امکانات لازم (وسایل و تجهیزات ورزشی) و پیگیری‌های مستمر مسئولان در جهت کشف استعدادهای ورزشی روستاییان دانست.

منابع

کتاب‌ها

- آوری، پیترو (۱۳۷۱)، *تاریخ معاصر ایران*، ترجمه محمد رفیعی مهرآبادی، تهران: عطایی.
- *اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان (۱۳۵۱)*، کارنامه فعالیت‌های اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان، اصفهان: بی‌نا.
- ارسنجانی، حسن (۱۳۴۰)، *اصلاحات ارضی در ایران*، تهران: اطلاعات و روابط عمومی وزارت کشاورزی.
- *اسناد سازمان پیشاهنگی ایران دوره رضاشاه (۱۳۸۲)*، به‌کوشش محمود دلفانی، تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران.
- پهلوی، محمدرضاشاه (۲۵۳۵)، *دست‌آوردهای انقلاب: پنجاهمین سال شاهنشاهی پهلوی (به‌مناسبت سالروز انقلاب شاه و ملت)*، وزارت اطلاعات و جهانگردی.
- سوداگر، م. (۱۳۵۸)، *بررسی اصلاحات ارضی ۱۳۴۰-۱۳۵۰*، تهران: موسسه تحقیقات اقتصادی و اجتماعی پازند.
- رحمانیان، داریوش (۱۳۹۴)، *ایران بین دو کودتا*، تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- رمضان‌نوی، رمضانعلی (۱۳۵۰)، *سازمان محلی و نقش سازندگی انجمن عمران ده در روستاهای ایران*، تهران: کانون پژوهش.
- مختاری اصفهانی، رضا (۱۳۸۸)، *تاریخ تحولات اجتماعی رادیو در ایران*، تهران: طرح آینده.
- هوگلاند، اریک‌جیمز (۱۳۸۱)، *زمین و انقلاب در ایران (۱۳۴۰-۱۳۶۰)*، ترجمه فیروزه مهاجر، تهران: شیرازه.

مقالات و پایان‌نامه‌ها

- آقازاده، جعفر و محسن پرویش (۱۴۰۱)، «بررسی ساختار خانه‌های فرهنگ روستایی در ایران دوره پهلوی (۱۳۴۷-۱۳۵۷)»، *مطالعات تاریخ فرهنگی*، پژوهشنامه انجمن ایرانی تاریخ، سال سیزدهم، شماره پنجاه و یکم، صص ۱-۲۶.
- اشرف، احمد و بنوعزیزی، علی (۱۳۷۲)، «طبقات اجتماعی در دوره پهلوی»، *راهبرد*، شماره ۲، صص ۱۰۲-۱۲۶.
- لمبشکن، آزاده (۱۳۸۹)، *بررسی وضعیت بهداشت و درمان در اصفهان بین سال‌های ۱۳۴۲-۱۳۵۷ ه. ش / ۱۹۷۹-۱۹۶۳ م*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اصفهان: گروه تاریخ و ایران‌شناسی دانشگاه اصفهان.

روزنامه‌ها

- روزنامه اصفهان، ۱۳۵۱، ش ۲۶۵۳.
- روزنامه اصفهان، ۱۳۵۱، ش ۲۶۵۴.
- مجله پیشاهنگی ایران، سال ۱، ش ۱، خرداد ۱۳۰۶، ص ۱.
- رستاخیز روستا، ۱۳۵۶، ش ۲۵: ۴۹.
- رستاخیز روستا، ۱۳۵۷، ش ۳۵: ۷۹.

اسناد

- سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران (ساکما)، شماره سند ۹۷/۲۶۴ / ۹۵۳
- _____ ۲۶۴ / ۲۷۴۹۰
- _____ ۲۷۵ / ۱۶۵۵
- _____ ۹۷ / ۲۹۳ / ۷۰۳۷
- _____ ۲۹۳ / ۹۳۲۸۴
- _____ ۲۹۷ / ۵۰۹۶۸
- _____ ۲۹۷ / ۵۳۱۱۹
- _____ ۹۷ / ۳۲۰ / ۹۸۵
- _____ ۹۷ / ۲۹۳ / ۳۶۵۶۱
- _____ ۹۷ / ۲۹۳ / ۷۰۲۷

۹۷ / ۳۲۰ / ۱۲۵۰	_____	-
۹۷ / ۳۲۰ / ۶۰۸۹	_____	-
۹۷ / ۲۹۷ / ۱۹۳۶	_____	-
۲۹۳ / ۷۸۲۸۳	_____	-
۲۹۷ / ۵۴۱۱۷	_____	-
۹۷ / ۲۹۷ / ۱۷۱۰	_____	-
۲۹۷ / ۵۰۹۷۳	_____	-
۹۷ / ۲۹۳ / ۳۷۱۰	_____	-
۲۳۴ / ۴۳۳	_____	-
۲۹۳ / ۷۷۱۵۳	_____	-
۹۷ / ۲۹۷ / ۱۳۰۵	_____	-
۲۹۳ / ۸۳۱۸۱	_____	-
۲۹۳ / ۹۸۱۶۰	_____	-
۲۹۳ / ۸۳۴۸۷	_____	-
۲۹۳ / ۸۳۴۹۱	_____	-
۹۷ / ۲۶۴ / ۷۳۴	_____	-
۹۷ / ۲۴۶ / ۸۶۴	_____	-
۹۷ / ۲۹۳ / ۲۰۷۶	_____	-
۲۳۰ / ۶۴۹۴۳	_____	-
۹۷ / ۳۲۰ / ۳۸۸۰	_____	-
۲۹۳ / ۸۰۹۰۰	_____	-
۲۹۷ / ۵۲۴۳۰	_____	-
۲۹۳ / ۸۰۴۳۰	_____	-
۲۹۳ / ۸۴۲۰۵	_____	-
۲۹۳ / ۸۲۴۹۵	_____	-
۹۷ / ۲۹۳ / ۵۸۰۱	_____	-

۹۷ / ۲۶۴ / ۱۲۵ _____ -

۲۹۳ / ۱۱۰۰۴۲ _____ -